

Trestní řád (č. 141/1961 Sb.) - Komentář

Komentář reaguje na změny trestního řádu provedené novelami č. [55/2017](#) Sb., č. [56/2017](#) Sb. a č. [57/2017](#) Sb. Rozsáhlé dvousvazkové dílo přináší podrobný komentář k zákonu č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Jednotná přehledná struktura výkladu umožňuje snadnou a rychlou orientaci v textu. Na výklad konkrétního ustanovení, popřípadě jednotlivých odstavců či písmen, navazuje relevantní judikatura, dále související předpisy a přehled nejvýznamnější literatury. Ve výkladu jsou zdůrazněny zásadní odchylky od obecné úpravy trestního řádu obsažené v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže a v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob. V relevantních případech je uveden též vztah k jiným ustanovením trestního řádu.

V přehledu uváděné judikatury jsou zařazeny na prvním místě rozsudky Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva a nálezy Ústavního soudu. Poté následuje chronologicky řazená judikatura Nejvyššího soudu uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (v tzv. zelené sbírce), případně též další zásadní soudní rozhodnutí, zejména Nejvyššího soudu a obou vrchních soudů, která nebyla publikována v oficiální Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

Komentář je rozdělen do dvou svazků: první obsahuje výklad společných ustanovení a přípravného řízení (§ 1 až 179h), druhý pak výklad řízení před soudem, některých úkonů souvisejících s trestním řízením a výklad přechodných a závěrečných ustanovení (§ 180 až 471).

Komentář je dílem autorského kolektivu složeného z praktiků i teoretiků, zejména ze soudců všech článků soudní soustavy, včetně Ústavního soudu, státních zástupců, advokátů, učitelů právnických fakult a pracovníků Probační a mediační služby a Ministerstva spravedlnosti.

Trestní řád (č. [141/1961](#) Sb.) - Komentář

Autor: Antonín Drašík, Jaroslav Fenyk a kolektiv

Vydalo nakladatelství Wolters Kluwer, 2017

Publikaci je možné zakoupit >>> [zde](#).

Ukázka z publikace

§ 265a

Přípustnost dovolání

(1) Dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští.

(2) Rozhodnutím ve věci samé se rozumí

rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest, popřípadě ochranné opatření nebo bylo upuštěno od potrestání,
rozsudek, jímž byl obviněný obžaloby zproštěn,
usnesení o zastavení trestního stíhání,
usnesení o postoupení věci jinému orgánu,
usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření,
usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání,
usnesení o schválení narovnání, nebo
rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému pod písmeny a) až g).

(3) Dovolání v neprospěch obviněného nelze podat jen z toho důvodu, že soud postupoval v souladu s § 259 odst. 4, § 264 odst. 2, § 273 nebo § 289 písm. b).

(4) Dovolání jen proti důvodům rozhodnutí není přípustné.

K § 265a

1. V tomto ustanovení jsou vymezeny základní předpoklady pro podání dovolání. **Kumulativně stanovené podmínky** přípustnosti dovolání jsou doplněny též požadavkem vyplývajícím z § 265b, podle něhož lze dovolání podat jen z taxativně uvedených důvodů. Dovolání podané z jiného než zákonného dovolacího důvodu sice není nepřípustné, ale bude dovolacím soudem odmítnuto postupem podle § 265i odst. 1 písm. b) jakožto dovolání podané z jiného důvodu, než je uveden v § 265b.

2. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem a představuje výjimečný zásah do právní moci taxativně vyjmenovaných soudních rozhodnutí. Není procesním prostředkem univerzální povahy, kterým by bylo možno napadnout kterékoli soudní rozhodnutí a pro jakékoli vady. Proto jsou v § 265a vymezeny podmínky, za nichž lze rozhodnutí napadnout dovoláním.

K odst. 1

3. Napadnout trestní rozhodnutí dovoláním zákon připouští jen za splnění kumulativně stanovených podmínek. **Přípustnost dovolání** je podmíněna tím, že:

- Jde o rozhodnutí **soudu** - dovoláním nelze napadat rozhodnutí žádného jiného orgánu činného v trestním řízení. Není tedy přípustné proti žádnému rozhodnutí, které v trestní věci učinil policejní orgán nebo státní zástupce.
- Jde o rozhodnutí **pravomocné** - napadené rozhodnutí, resp. dovoláním napadený výrok, musí již nabýt právní moci, tzn. že proti rozhodnutí nelze podat žádný řádný opravný prostředek, je závazné a nezměnitelné. Napadené pravomocné rozhodnutí, popř. napadený výrok, však musí nadále existovat i v době rozhodování Nejvyššího soudu o dovolání, a pokud tomu tak není, stává se podané dovolání nepřípustným ve smyslu § 265i odst. 1 písm. a). Např. napadené rozhodnutí bylo v době po podání dovolání zrušeno prostřednictvím jiného mimořádného opravného prostředku anebo bylo dotčeno uložením společného nebo souhrnného trestu (R 46/2013, NS 11 Tdo 245/2004).
- Jde o rozhodnutí **ve věci samé** - taxativní výčet rozhodnutí, která se pro tyto účely pokládají za rozhodnutí ve věci samé (za meritorní rozhodnutí z hlediska přípustnosti dovolání), je uveden v odstavci 2 - viz výklad níže.

- Jde o rozhodnutí soudu učiněné **ve druhém stupni** – předpokladem přípustnosti dovolání je, že některá z procesních stran využila řádného opravného prostředku. Napadené rozhodnutí je rozhodnutím odvolacího soudu (§ 252) nebo soudu stížnostního (§ 146 odst. 2). Není přitom podstatné, zda řádný opravný prostředek podal obviněný nebo státní zástupce. Dovolání musí vždy směřovat proti rozhodnutí soudu druhého stupně, jestliže je podáno jen proti rozhodnutí soudu prvního stupně, a nikoli proti rozhodnutí soudu druhého stupně, byť ve věci rozhodoval, jde o dovolání nepřipustné (R 25/2003). Pokud se ve věci vůbec nekonalo řádné opravné řízení, pak dovolání není přípustné. Proto také nelze dovoláním napadnout pravomocný trestní příkaz.

K pojmu právní moc viz výklad k § 139, § 140.

- Jde o rozhodnutí, proti němuž **zákon připouští** dovolání – dovolání je přípustné, nejsou-li překážky k jeho podání proti určitému rozhodnutí. Zákon především nepřipouští dovolání v případech, kdy nejsou splněny pod body a) až d) výše uvedené podmínky jeho přípustnosti. Zákon dále výslovně nepřipouští podání dovolání v případech uvedených v § 265a odst. 3, 4 (respektování zákazu reformace in peius, dovolání jen proti odůvodnění rozhodnutí), § 265p odst. 2 (v případě smrti obviněného nebo aboličního rozhodnutí prezidenta) a § 265n (proti rozhodnutí o dovolání).

Blíže viz výklad k výše uvedeným ustanovením.

K odst. 2

4. Výčet rozhodnutí ve věci samé, proti nimž lze podat dovolání, je **taxativní**. Žádné jiné rozhodnutí, které nespadá do tohoto okruhu, nelze pro účely dovolání pokládat za rozhodnutí ve věci samé a nelze je dovoláním napadnout. Zde vyjmenovaná rozhodnutí jsou vesměs rozhodnutí meritorní povahy, jimiž se končí trestní stíhání a zakládají překážku rei iudicatae [§ 11 odst. 1 písm. f), g), h)] [po novele provedené zák. č. [55/2017 Sb.](#) jde o § 11 odst. 1 písm. h), i), j)]. Jde o **následující rozhodnutí**:

- **Odsuzující rozsudek** (§ 122 odst. 1) – tj. rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a jímž mu byl uložen trest, popřípadě ochranné opatření nebo jímž bylo upuštěno od potrestání. Odsuzujícím rozsudkem je i rozsudek podle § 227 vydaný poté, co se pokračovalo v trestním stíhání, jelikož obviněný na tom trval (§ 11 odst. 4, § 172 odst. 4, § 257 odst. 3), byť neobsahuje výrok o trestu. Odsuzujícím rozsudkem je i rozsudek o schválení dohody o vině a trestu (§ 314r odst. 4). Odsuzujícím rozsudkem je i rozsudek odvolacího soudu podle § 259 odst. 3, byť jím bylo rozhodnuto jen ohledně oddělitelného výroku o trestu, zatímco výrok o vině z rozsudku soudu prvního stupně zůstal nedotčen. Naproti tomu odsuzujícím rozsudkem pro účely dovolání není rozhodnutí odvolacího soudu, který zrušil rozsudek soudu prvního stupně jen ve výroku o trestu a v tomto rozsahu vrátil věc soudu prvního stupně, a výrok o vině tak nabyl právní moci. V takovém případě lze podat dovolání až poté, co nabyl právní moci i výrok o trestu, přičemž lhůta k podání dovolání i ve vztahu k již dříve pravomocnému výroku o vině se odvíjí od doručení pozdějšího rozsudku, kterým byl uložen trest (NS 6 Tdo 982/2003). Odsuzujícím rozsudkem ve smyslu tohoto ustanovení je toliko rozsudek, jímž soud České republiky uznal obviněného vinným a jímž mu uložil trest, popř. ochranné opatření nebo jímž upustil od potrestání (R 21/2005).
- **Zprošťující rozsudek** – jde o rozsudek (§ 122 odst. 2), kterým byl obviněný zproštěn obžaloby (návrhu na potrestání) z některého z důvodů uvedených v § 226. Zprošťujícím rozsudkem podle

§ 259 odst. 3 může rozhodnout i odvolací soud. Proti zprošťujícímu rozsudku může obviněný podat dovolání, jen pokud se domáhá příznivějšího důvodu zproštění (R 40/2005).

K důvodům zproštění viz výklad k § 226.

- Usnesení o **zastavení** trestního stíhání – jde o usnesení soudu učiněné buď obligatorně (zejména z důvodu nepřípustnosti trestního stíhání) [např. podle § 188 odst. 1 písm. c), § 223 odst. 1, § 314c odst. 1 písm. a)], anebo fakultativně (zejména pro neúčelnost trestního stíhání) [např. podle § 188 odst. 2, § 223 odst. 2, § 314c odst. písm. b)].
- Usnesení o **postoupení věci** jinému orgánu – jde o usnesení soudu učiněná např. podle § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2, § 257 odst. 1 písm. b), § 314r odst. 5, jimiž se trestní stíhání obviněného meritorně končí. Naproti tomu není meritorním rozhodnutím usnesení soudu o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti (např. § 222 odst. 1), a proto dovolání proti němu není přípustné.
- Usnesení o uložení **ochranného opatření** – jde o rozhodnutí ve formě usnesení, jímž soud uložil některé z ochranných opatření uvedených v § 98 tr. zákoníku, tj. ochranné léčení (§ 99 tr. zákoníku), zabezpečovací detenci (§ 100 tr. zákoníku) nebo zabránění věci (§ 101–104 tr. zákoníku), popř. v řízení ve věcech mladistvých ochrannou výchovu podle § 22 z. s. m. Do okruhu rozhodnutí ve věci samé nespádají rozhodnutí, jimiž soudy pouze modifikují již uložená ochranná opatření (např. rozhodnutí o dalším trvání zabezpečovací detence – R 19/2014).

Patří sem také uložení ochranného opatření poté, co si soud podle § 230 odst. 2 vyhradil rozhodnutí do veřejného zasedání. Naproti tomu je-li ochranné opatření obsahem odsuzujícího rozsudku, spadá pod rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 písm. a).

- Usnesení o **podmíněném zastavení** trestního stíhání – jde o rozhodnutí soudu učiněné např. podle § 188 odst. 1 písm. f), § 223a, § 307, § 314r odst. 5. Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání může učinit též odvolací soud podle § 257 odst. 1 písm. d). Pravomocné usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání nezakládá překážku věci rozhodnuté a z tohoto pohledu nejde o meritorní rozhodnutí definitivně ukončující trestní stíhání.
- Usnesení o **schválení narovnání** – jde o rozhodnutí soudu např. podle § 188 odst. 1 písm. f), § 223a, § 309, § 314r odst. 5. O schválení narovnání může podle § 257 odst. 1 písm. d) rozhodnout i odvolací soud. Pravomocné rozhodnutí o schválení narovnání zakládá překážku věci rozhodnuté – *res iudicata*.
- Rozhodnutí, jímž byl **zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek** proti rozsudku nebo usnesení uvedenému pod písmeny a) až g) – jde o rozhodnutí soudu druhého stupně, tj. odvolacího soudu (§ 252) nebo soudu stížnostního (§ 146 odst. 2). Do tohoto okruhu rozhodnutí patří usnesení soudů druhého stupně, jímž zamítly odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podle § 253 odst. 1 nebo § 256 nebo zamítly podle § 148 odst. 1 stížnost proti usnesení, a to proti takovému usnesení, které spadá do okruhu rozhodnutí ve věci samé. Soudní praxe pokládá za rozhodnutí, jež spadá pod § 265a odst. 2 písm. h), také usnesení odvolacího soudu, který v rozsudku soudu prvního stupně zrušil výrok o náhradě škody a ostatní výroky napadeného rozsudku ponechal nedotčeny (R 14/2005).

K odst. 3

5. V tomto ustanovení je v rámci dovolacího řízení prohlouben princip zákazu *reformationis in peius*. Jeho podstatou v dovolacím řízení je **vytvoření překážky**, která brání tomu, aby k dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněného mohl Nejvyšší soud rozhodnout v neprospěch obviněného, když odvolací soud postupoval v souladu s tímto principem a ve svém rozhodnutí jej respektoval, resp. v řízení předcházejícím rozhodnutí odvolacího soudu se tento zákaz uplatnil.

6. Zákon nepřipouští podání dovolání ze strany nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného **jen** z tohoto důvodu (tj. že byl správně respektován zákaz *reformationis in peius*). To nebrání nejvyššímu státnímu zástupci, aby podal dovolání z jiných důvodů ve prospěch obviněného, popřípadě i v jeho neprospěch, pokud odvolací soud tento zákaz nesprávně aplikoval.

7. K výkladu zásady zákazu *reformationis in peius* viz výklad k § 259 odst. 4, § 264 odst. 2, § 273 a § 289 písm. b).

K odst. 4

8. Stejně jako ostatními opravnými prostředky lze i dovoláním napadat jen výrok či výroky konkrétního rozhodnutí. Dovolání, které výslovně a výhradně směřuje jen **proti důvodům** rozhodnutí (proti jeho odůvodnění), je nepřipustné. Dovolací soud takové dovolání odmítne podle § 265i odst. 1 písm. a).

Judikatura:

Ústavní stížnost je nepřipustná, jestliže stěžovatel v trestním řízení nepodá zákonem předepsaným způsobem dovolání (§ 75 odst. 1 zák. č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů). - Pl. ÚS-st. 38/14 (č. [40/2014](#) Sb.)

Dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu uvedené v ustanovení § 265a odst. 1, 2 tr. ř., jen jestliže toto rozhodnutí, jímž soud rozhodl ve druhém stupni, bylo učiněno za účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. [265/2001](#) Sb. - R 31/2002

Jestliže dovolatel ve shodě s požadavkem vyplývajícím z ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř. podal dovolání výslovně pouze proti rozsudku soudu prvního stupně, ačkoli trestní stíhání bylo pravomocně skončeno rozhodnutím soudu druhého stupně, pak podal dovolání proti rozhodnutí, proti kterému je zákon nepřipouští [§ 265i odst. 1 písm. a) tr. ř.]. Jen do uplynutí dvouměsíční lhůty stanovené zákonem k podání dovolání (§ 265e tr. ř.) by dovolatel mohl učinit podání, kterým by napadl rozhodnutí soudu druhého stupně. - R 25/2003

Usnesení, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na povolení obnovy řízení podle § 283 tr. ř. nebo podle § 284 tr. ř., nelze považovat za rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 265a odst. 1, 2 tr. ř., proto proti němu není přípustné dovolání, a to ani kdyby původní rozhodnutí, jehož se návrh na obnovu týkal, bylo rozhodnutím ve věci samé v uvedeném smyslu. - R 36/2003

Za rozhodnutí ve věci samé, ve smyslu ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) až h) tr. ř., nelze považovat rozhodnutí nadřízeného soudu, kterým byla zamítnuta podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost proti rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci návrhu na soudní rehabilitaci podle zákona č. [119/1990](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů. - R 51/2003

Zákonná podmínka uvedená v ustanovení § 265a odst. 2 písm. h) tr. ř., že jde o rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek, je splněna i tehdy, jestliže odvolacím soudem podle § 258 odst. 1

písm. f), odst. 2 tr. ř. byl k odvolání obviněného (popř. státního zástupce) napadený rozsudek soudu prvního stupně zrušen pouze ve výroku o náhradě škody a současně v ostatních napadených výrocích (např. ve výroku o vině, či ve výroku o trestu) zůstal nedotčen. – R 14/2005

Rozhodnutí odvolacího soudu o odvolání podaném proti rozsudku, jímž soud podle § 384d tr. ř. rozhodl o výkonu trestu uloženého rozsudkem cizího státu, nelze napadnout dovoláním. Nejde totiž o rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 265a odst. I, odst. 2 písmo a), h) tr. ř., protože rozsudkem vydaným podle § 384d tr. ř. obviněný nebyl uznán vinným ani mu nebyl uložen trest. – R 21/2005

Obviněný může dovoláním napadnout též zprošťující rozhodnutí, pokud se domáhá toho, aby byl zproštěn z důvodu, který je pro něj příznivější. Jestliže byl obviněný zproštěn obžaloby z důvodu předpokládaného ustanovením § 226 písm. b) tr. ř. (tj. že se stal skutek, který však není trestným činem), pak prostřednictvím dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se nemůže domáhat zproštění podle ustanovení § 226 písm. a) tr. ř., neboť v takovém případě ve skutečnosti napadá soudy učiněná skutková zjištění tvrzením, že se v žalobním návrhu uvedený skutek nestal. Dovolání je v takovém případě podáno z jiného než zákonného důvodu. – R 40/2005

I když odvolací soud k odvolání obviněného nesprávně přezkoumal napadený rozsudek pouze ve výroku o trestu, ačkoli odvolací námitky obviněného se týkaly i výroku o vině, Nejvyšší soud není takovým postupem odvolacího soudu vázán, a proto dovolání obviněného směřující i proti výroku o vině je přípustné. – R 38/2007-I

Dovolání je mimořádným opravným prostředkem s přesně zákonem stanovenými formálními podmínkami, za nichž ho lze uplatnit (§ 265a odst. 1 tr. ř.). Základní podmínkou a rozhodným hlediskem je existence pravomocného rozhodnutí ve věci samé. Při neexistenci konkrétního rozhodnutí je podání dovolání jen proti nesprávnosti procesního postupu vyloučeno. Proto dovolání, v němž je namítáno, byť s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., že soudy pochybily při rozhodování o vazbě, je dovoláním nepřípustným a dovolací soud je odmítne podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. – R 46/2013-II

Za rozhodnutí ve věci samé ve smyslu ustanovení § 265a odst. 1, 2 tr. ř. nelze považovat rozhodnutí o dalším trvání zabezpečovací detence podle § 100 odst. 5 tr. zákoníku, neboť nejde o rozhodnutí, jímž bylo uloženo ochranné opatření [§ 265a odst. 2 písm. e) tr. ř.], a proto proti němu není přípustné dovolání. – R 19/2014

Dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného podle § 265a odst. 3 tr. ř. je nepřípustné jen v případech, kdy odvolací soud použil ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř., popř. § 264 odst. 2 tr. ř. o zákazu *reformationis in peius* v souladu se zákonem. – R 30/2015-I

Související předpisy:

Ústava, – Listina, – tr. zákoník, – z. s. m., – zák. o tr. odpovědnosti p. o., – zák. o soudech a soudcích

Literatura:

- DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015.
HRACHOVEC, P. Deset let dovolání podle trestního řádu. 1. a 2. část. Bulletin advokacie. 2012, č. 1, s. 17, a č. 3, s. 15.
JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. vyd. Praha: Leges, 2013.
JELÍNEK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 3. vyd. Praha: Leges, 2012.
ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013.

Další články:

- [Legal Innovation Day 2026: Praktické využití umělé inteligence v právní praxi](#)
- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [Festival jako prestižní teambuilding](#)
- [Spojení Generali České a Právní ochrany D.A.S. přináší první výhodu: navýšení pojistného limitu na 5 milionů](#)
- [Kultura jako prestižní benefit: Proč by právní firmy měly sázet na „inteligentní zážitky“? Rozhovor s JUDr. Martinou Jankovskou](#)
- [Wolters Kluwer uvádí na český trh AI právní pracovní prostor Libra s integrovaným obsahem ASPI](#)
- [Jak ušetřit na energiích, aniž byste porušili zákon](#)
- [SLUTO DAŇOVÁ & ÚČETNÍ firma roku 2025: Kdo se letos zařadil mezi špičky oboru?](#)
- [Novela stavebního zákona, transparentní odměňování a AI v právní praxi: zveme na odborné konference Wolters Kluwer](#)
- [Zásady a principy soukromého práva jako základ moderní právní praxe. Proč má studium LLM smysl nejen pro právníky](#)
- [Kmenové listy v s.r.o. - právní rámec, převod a praktické dopady](#)